

ATZINUMS PAR
IZMAIŅU NOVĒRTĒŠANU AKREDITĒTĀ STUDIJU VIRZIENĀ

STUDIJU VIRZIENS “TIESĪBU ZINĀTNE”
AKADĒMISKĀ BAKALaura STUDIJU PROGRAMMA “TIESĪBU ZINĀTNE”

Informācija par ekspertu

Vārds	Karina	Uzvārds	Palkova
Darbavieta	Rīgas Stradiņa universitāte	Amats	Docētāja, pētnieka p.i.
Grāds/profesionālā kvalifikācija		Mg.iur. LL.M.	
Apliecinu, ka, vērtējot studiju programmu, man NAV interešu konflikta			

Novērtēšanas vizītes datums: 11.11.2019.

Atzinums sniegts, pamatojoties uz vizītes laikā gūtajām atziņām un veiktajiem novērojumiem un šādiem avotiem:

1. Daugavpils Universitātes (turpmāk – Universitātes) 2019. gada 24.septembra iesniegums Nr. 4-40/679 “Par izmaiņām studiju programmā” un tam pievienoti dokumenti;
2. Akadēmiskās informācijas centra (AIC) 2019. gada 11. oktobra vēstule “Par papildinformācijas pieprasīšanu un iesnieguma izskatīšanas termiņa pagarināšanu”;
3. Universitātes 2019. gada 30.oktobra iesniegums Nr. 4-40/790 “Par papildinformācijas iesniegšanu” (iesniegts pēc AIC pieprasījuma);
4. Universitātes 2019. gada 4. novembrī iesniegtā informācija par akadēmiskā bakalaura studiju programmā “Tiesību zinātne” iesaistīto mācībspēku publikācijām par periodu no 2018. līdz 2019. gadam (iesniegts pēc eksperta pieprasījuma);
5. Universitātes 2019. gada 4. novembrī iesniegtais aktualizēts akadēmiskā bakalaura studiju programmā “Tiesību zinātne” īstenošanā iesaistīto docētāju saraksts (iesniegts pēc AIC pieprasījuma);
6. Novērtēšanas vizītes laikā iegūta informācija intervijās ar Universitātes pārstāvjiem;
7. 1995. gada 2. novembra Augstskolu likums;
8. 2018. gada 11. decembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 793 “Studiju virzienu atvēršanas un akreditācijas noteikumi”;
9. 2014. gada 13. maija Ministru kabineta noteikumi Nr. 240 “Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu” (turpmāk MK noteikumi Nr. 240);
10. 2014. gada 26.augusta Ministru kabineta noteikumi Nr. 512 “Noteikumi par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu”;
11. 2017. gada 13. jūnija Ministru kabineta noteikumi Nr. 322 “Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju”.

1. Informācija par augstskolas plānotajām izmaiņām

Universitāte, pamatojoties uz tās Senāta 2019. gada 29. augusta lēmumu, iesniegusi AIC iesniegumu Nr. 4-40/679 “Par izmaiņām studiju programmā” (kas precizēts ar Universitātes iesniegumu Nr. 4-40/790 “Par papildinformācijas iesniegšanu” un 2019. gada 4. oktobrī e-pastā AIC

nosūtīto papildinformāciju), lūdzot veikt izmaiņas studiju virzienā “Tiesību zinātne”. Universitātes studiju programmas satura izmaiņas: profesionālā bakalaura studiju programmas (turpmāk – PBSP) “Tiesību zinātne” (programmas kods 42380) veida maiņa uz akadēmiskā bakalaura studiju programmu (turpmāk – ABSP) “Tiesību zinātne”, tiek pamatotas ar Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijas 2017. gada 17.augusta vēstuli Nr. 01-13e/3115, kurā norādīts, ka “IZM lūdz augstākās izglītības iestādes ņemt vērā, ka juriskonsulta profesijas standarts netiks iekļauts obligāti piemērojamo profesijas standartu un profesionālo kvalifikāciju prasību sarakstā, līdz ar to nebūs iespējams pēc studiju programmu apguves piešķirt profesionālo kvalifikāciju “juriskonsults” un nodrošināt, ka pēdējie diplomu par juriskonsulta profesionālās kvalifikācijas piešķiršanu tiek izsniegti līdz atbilstošā studiju virziena akreditācijas termiņa beigām”.

Līdz ar to, lai pārreģistrētu studējošos no PBSP “Tiesību zinātne” uz ABSP “Tiesību zinātne”, kā arī, lai uzņemtu jaunus studējošos, ir nepieciešams veikt izmaiņas esošajā studiju programmā, mainot tās veidu no profesionālā bakalaura studiju programmas uz akadēmiskā bakalaura studiju programmu.

Pieteiktas izmaiņas apkopotas un atainotas zemāk ietvertajā tabulā.

1. tabula

Universitātes pieteikto izmaiņu apkopojums

Esošā studiju programma	Studiju programma pēc izmaiņām
Studiju programmas nosaukums: profesionālā bakalaura studiju programma “Tiesību zinātne”	Studiju programmas nosaukums: akadēmiskā bakalaura studiju programma “Tiesību zinātne”
Studiju programmas kods: 42380	Studiju programmas kods: 43380
Studiju programmas ilgums: pilna laika klātienes studijās – 4 gadi nepilna laika klātienes studijās – 5 gadi	Studiju programmas ilgums: pilna laika klātienes studijās – 3 gadi
Studiju programmas apjoms: 160 KP Studiju programmas īstenošanas veids: pilna laika studijas, nepilna laika studijas	Studiju programmas apjoms: 120 KP Studiju programmas īstenošanas veids: pilna laika studijas
Iegūstamais grāds un/vai profesionālā kvalifikācija: profesionālais bakalaura grāds tiesību zinātnē un juriskonsulta kvalifikācija	Iegūstamais grāds un/vai profesionālā kvalifikācija: sociālo zinātņu bakalaura grāds tiesību zinātnē

Izvērstā saturiskā analīze par šīm izmaiņām tiks atspoguļota atzinuma 3. nodaļā.

2. Vizītes gaita un tikšanās ar augstskolas pārstāvjiem pārskats

Novērtēšanas vizītes laikā Universitātes telpās Vienības ielā 13, Daugavpilī, notika:

1. Tikšanās ar studiju programmu vadību, kurā piedalījās Universitātes studiju prorektore, Dr. philol., prof. Maija Burima, Sociālo zinātņu fakultātes dekāns, studiju virziena “Tiesību zinātne” vadītājs, profesionālās bakalaura studiju programmas “Tiesību zinātne” direktors, profesionālās maģistra studiju programmas “Tiesību zinātne” direktors, profesors, Dr. iur. Jānis Teivāns-Treinovskis, kā arī studiju kvalitātes novērtēšanas centra kvalitātes vadītāja, Mg. philol. Eva Kaspārenoka.

2. Tikšanās ar mācībspēkiem, kurā piedalījās Sociālo zinātņu fakultātes Tiesību katedras vadītājs, doktora studiju programmas “Tiesību zinātne” direktors, profesors, Dr. iur. Vitolds Zahars, Tiesību katedras asociētais profesors, Dr. iur. Anatolijs Kriviņš, Tiesību katedras docents, Dr. iur. Nikolajs Jefimovs, Tiesību katedras docents, Daugavpils tiesas tiesnesis Dr. iur. Arvīds Ozerskis, Tiesību katedras docents, zvērināts advokāts, Dr. iur. Jānis Radionovs, Tiesību katedras lektors, Mg. iur. Igors Trofimovs.

3. Tikšanās ar profesionālās bakalaura studiju programmas “Tiesību zinātne” studējošajiem.

Universitātes administrācijas pārstāvji, mācībspēki, studenti, atbildēja uz ekspertes jautājumiem, sniedzot nepieciešamo informāciju. Vizītes laikā tika apskatītas arī bibliotēkas telpas, kur tika aplūkota jaunākā, mācībspēkiem un studentiem pieejamā literatūra, datubāzes, zinātnisko rakstu krājumi utt.

Universitātes administrācijas pārstāvji iepazīstināja ekspertu ar procedūram, kuras plānots veikt pārveidotās studiju programmas ieviešanai, augstskolas redzējumu par pieteikto izmaiņu nepieciešamību, kā arī apliecināja augstskolas vadības atbalstu plānotajām izmaiņām. Administrācijas pārstāvji norādīja, ka ņemot vērā izmaiņas studiju virzienā “Tiesību zinātne”, ABSP tika papildināta ar teoriju pētniecību un zinātnisku pētniecību, savukārt ir samazinātas praktiskā rakstura apmācības (piemēram, prasības pieteikumu rakstīšana, līgumu izstrāde u. tml.).

Pamatojoties uz to, ka izmaiņas paredz līdz šim īstenoto profesionālo bakalaura studiju programmu pārveidot par akadēmisko studiju programmu, kurai ir noteikti citi mērķi un uzdevumi, augstskolas vadības pārstāvji apliecināja Universitātes gatavību nodrošināt kvalitatīvas akadēmiskās studiju programmas īstenošanu, kā arī tai nepieciešamo finanšu un materiāltehnisko bāzi, norādot cita starpā arī uz Moodle sistēmas uzlabošanu, video lekciju ierakstīšanas formāta modernizēšanu utt.

Vienlaikus Universitātes administrācija vērsa uzmanību, ka šogad Universitātē tika rīkota jau 61. starptautiskā zinātniskā konference, kurā piedalījās zinātnieki no Latvijas un ārvalstu augstskolām un pētnieciskajiem centriem, un konferencē prezentēto zinātnisko pētījumu rezultāti tika publicēti konferences rakstu krājumā “Proceedings of the International Scientific Conference of Daugavpils University.” Papildus tika atzīmēts, ka minētajā konferencē tika aicināti piedalīties arī Universitātes bakalaura studiju programmas “Tiesību zinātne” studenti. Studenti piedalījās konferencē ne tikai kā dalībnieki ar saviem referātiem, bet arī kā klausītāji un organizatori. Tikšanās laikā tika sniegta informācija arī par Sociālo zinātņu fakultātes ikgadējās konferences rīkošanu sadarbībā ar Ļubļinas Jāņa Pāvila II katoļu universitāti (Polija).

Uz ekspertes jautājumu par mācībspēku iesaistīšanu, piemēram, zinātnisko rakstu tapšanā, administrācija paskaidroja, ka Universitātes politika ir sniegt dažāda veida atbalstu mācībspēku un arī studentu iniciatīvai attiecībā uz zinātnisko publikāciju sagatavošanu publicēšanai starptautiski citētos izdevumos, prioritāri rakstiem, kas tiks publicēti *Web of Science* vai *Scopus* datubāzēs indeksētajos zinātniskajos žurnālos. Administrācijas pārstāvji arī norādīja uz atbalsta sniegšanu mācībspēku kvalifikācijas celšanai.

Atbildot uz ekspertes jautājumu par to, kā tiks nodrošināta esošo studējošo tiesību aizsardzība saistībā ar programmas veida izmaiņām, tika paskaidrots, ka ikvienam studējošajam pēc individuāla plāna tiks nodrošinātas iespējas pilnībā izpildīt studiju plānu, t.sk., iegūt nepieciešamos papildu kredītpunktus tiem studiju kursiem, kuru apjoms pēc izmaiņām būs lielāks nekā iepriekš profesionālajā studiju programmā docētiem studiju kursiem. Vienlaikus, pārrunu laikā, Universitātes pārstāvji informēja, ka studenti no pirmā kursa tika informēti par gaidāmajām izmaiņām gan speciāli rīkotajos semināros, sanāksmēs, gan arī ievadkursos.

Pārrunājot jautājumu ar mācībspēkiem par ABSP stipro un vājo pusi, kā priekšrocība tika iezīmēta mācībspēku sastāvs, viņu zinātniski pētnieciskais ieguldījums nozares attīstībā, valodu zināšanas. Kā programmas vājās puses tika ieskicēti atsevišķi iespējamie draudi programmas sekmīgai attīstībai, tai skaitā arī vājš pieprasījums pēc akadēmiskās izglītības darba tirgū.

Studiju kursu aprakstos literatūras saraksti no pasniedzēju puses arī būs noformēti atbilstoši prasībām. Piekops akadēmisko brīvību. Viena studiju kursa aprakstā jābūt vienotai pieejai.

Jautājumu par PBSP "Tiesību zinātne" maiņu uz ABSP "Tiesību zinātne" pārrunājot ar Universitātes mācībspēkiem, tika diskutēts par mācībspēku gatavību augstāk norādītai pārejai. Mācībspēki ir norādījuši, ka ir pilnībā gatavi pāriet uz ABSP un to atbalsta. Docētāji norādīja, ka apzinās nepieciešamību studējošos motivēt izstrādāt zinātniskos pētījumus, kā arī sadarboties ar darba devējiem studiju kursa satura pilnveidošanā.

Jautājumā par mācībspēku atbalstu akadēmisko zināšanu pilnveidošanā un zinātnisko rakstu tapšanā, publicēšanā, tika norādīts, ka no Universitātes puses ir sniegts liels atbalsts, kā piemēru minot autoratlīdzības par publikācijām, īpaši ņemot vērā Hirša indeksu. Universitātē ir izstrādāta iekšējo grantu sistēma gan mācībspēkiem, gan studentiem. Ir izveidots arī Elses Marijas Čermakas fonds (*Else Marie Tschermak's Foundation*), kur var pieteikties studenti un absolventi, kas studē vai ir absolvējuši Universitāti. Mācībspēki norādīja, ka tiek sniegts atbalsts jaunākās literatūras iegādei. Par ko eksperte guva pārliecību, izpētot literatūru Universitātes bibliotēkā. Jāatzīmē, ka minētas grāmatas tika iekļautas arī studiju kursu aprakstu literatūras sarakstos.

Mācībspēki īpaši uzsvēra to, ka liels pienesums pētniecības popularizēšanā ir Universitātes Zinātnes skolai, kuras mērķis ir veicināt un attīstīt jauniešu interesi par humanitārajām, sociālajām un dabaszinātnēm, kā arī sekmēt jauniešu interesi par aktuālajām tendencēm zinātnē un pētniecībā.

Tikšanās laikā mācībspēki norādīja, ka apzinās nepieciešamību regulāri aktualizēt studiju kursu aprakstu saturu un studiju kursu docēšanu tādā veidā, lai maksimāli labi sagatavotu studiju programmas absolventus studiju turpināšanai augstāka līmeņa – maģistra studiju programmās, t.sk., profesionālajās maģistra studiju programmās ietvertā valsts vienotā jurista kvalifikācijas eksāmena sekmīgai nokārtošanai, ņemot vērā, ka saskaņā ar 2019. gada 15. janvāra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 46 "Valsts vienotā jurista profesionālās kvalifikācijas eksāmena kārtība" valsts eksāmenā tiks ietverta arī akadēmiskajā bakalaura studiju programmā docēto studiju kursu tematika.

Tikšanās reizē ar studentiem tika lūgts sniegt programmas raksturojumu un paust savu viedokli attiecībā uz programmas īstenošanu. Ņemot vērā minēto, studenti norādīja, ka redz atšķirību starp PBSP un ABSP, proti, pieaug pētniecisko darbu, referātu, prezentāciju apjoms un samazinās praktisko uzdevumu (prasības pieteikumu rakstīšana, atzinumu sniegšana u. tml.) skaits. Vienlaikus, studenti arī norādīja uz to, ka pirmajā semestrī esošā studiju kursa "Ievads studijās" ietvaros ir iespējams saņemt pietiekamu informācijas apjomu attiecībā uz pētniecisko darbu izstrādes noteikumiem, pētniecisko metodoloģiju utt.

Jautājumā par studentu dalību konferencēs, studenti vērsa uzmanību, ka studiju kursu ietvaros tiek izteikti aicinājumi dalībai ne tikai konferencēs, bet arī rakstu sagatavošanai, vienlaikus atzīmējot iespēju saņemt vienreizējas stipendijas.

3. Plānoto izmaiņu analīze un ietekme uz studiju procesu un to kvalitāti, kā arī izmaiņu atbilstības normatīvo aktu prasībām

Atzinuma 1. nodaļā norādīts uz Universitātes plānotajām izmaiņām, kuras tiks analizētas turpmāk.

3.1. Studiju programmas nosaukums

Patlaban studiju programmas nosaukums ir profesionālā bakalaura studiju programma “Tiesību zinātne”. Pēc izmaiņām ir paredzēts šāds nosaukums “Akadēmiskā bakalaura studiju programma “Tiesību zinātne””.

Kopumā programmas nosaukums “Tiesību zinātne” ir atbilstošs programmas faktiskajam saturam, kas piedāvā plaša profila studiju kursu apguvi, ietverot programmā pilnīgu tiesību zinātnes apakšnozaru studiju kursus.

3.2. Studiju programmas kods un ilgums

Nemot vērā, ka tiek mainīts studiju programmas veids no profesionālās uz akadēmisko, maināms arī studiju programmas kods. Pieteiktais jaunais studiju programmas kods — 43380 atbilst 2017. gada 13. jūnija Ministru kabineta noteikumiem Nr. 322 “Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju” un tā 1. un 2. pielikumā uzskaitītajiem elementiem, saskaņā ar kuriem kods 43 norāda uz akadēmisko izglītību (bakalaura grāds), īstenojama pēc vispārējās vai profesionālās vidējās izglītības ieguves. Studiju ilgums pilna laika studijās trīs gadi. Savukārt turpinājums 380 norāda uz izglītības programmu grupu, t.i., Tiesību zinātni.

No universitātes pieteiktajām izmaiņām izriet, ka iepriekš studiju programmas ilgums pilna laika klātienes studijās bija 4 gadi, bet nepilna laika klātienes studijās – 5 gadi. Pēc izmaiņām studiju ilgums pilna laika studiju formā būs 3 gadi. MK noteikumu Nr. 240 6.punkts nosaka, ka bakalaura studiju programmā studiju ilgums pilna laika studijās ir seši līdz astoņi semestri, tādējādi secināms, ka paredzētas izmaiņas par studiju ilgumu ir atbilstošas normatīvo aktu prasībām.

3.3. Studiju programmas apjoms un veids

MK noteikumu Nr. 240 6. punkts noteic, ka bakalaura studiju programmas apjoms pilna laika studijās ir 120 līdz 160 kredītpunktu, no kuriem ne mazāk kā 10 kredītpunktu ir bakalaura darba izstrāde. Studiju ilgums pilna laika studijās ir seši līdz astoņi semestri. Universitātes iesniegtā informācija apliecina, ka ABSP apjoms ir paredzēts 120 kredītpunkti, līdz ar to Universitāte ir izpildījusi prasību par nepieciešamo minimālo kredītpunktu skaitu.

Viena no būtiskākajām izmaiņām ir studiju programmas veida maiņa, kas paredz līdz šim īstenoto akreditēto PBSP pārveidot par ABSP. Šīm programmām ir atšķirīgs normatīvais regulējums - akadēmisko programmu regulējums pamatā noteikts MK noteikumos Nr. 240. Saskaņā ar šo noteikumu 3. punktu studiju programmu stratēģiskais mērķis ir nodrošināt studējošiem zinātņu teorētisko zināšanu un pētniecības iemaņu apguvi, sasniedzot studiju programmā noteiktos studiju rezultātus, kas atbilst Latvijas izglītības klasifikācijā noteiktajām Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūras 6. vai 7. līmeņa zināšanām, prasmēm un kompetencei.

Šo noteikumu 4. punkts noteic, ka bakalaura studiju programmas galvenais mērķis ir nodrošināt zināšanu, prasmju un kompetences kopumu atbilstoši Latvijas izglītības klasifikācijā noteiktajām ietvarstruktūras 6. līmeņa zināšanām, prasmēm un kompetencei.

Universitāte kā ABSP mērķi ir norādījusi “nodrošināt kvalitatīvas, tiesību zinātnē balstītas akadēmiskā bakalaura studijas, kuru apguves rezultātā studējošie būs spējīgi veikt nozarei nepieciešamās darbības saskaņā ar starptautiskajiem, Eiropas Savienības un Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem.” Kas pēc būtības ir atbilstošs MK noteikumu Nr. 240 4. punkta prasībām.

Attiecīgā mērķa sasniegšanai Universitāte ir izvirzījusi šādus uzdevumus:

- izglītēt augsta līmeņa speciālistus tiesību nozarē, kā arī sekmēt to konkurētspēju mainīgos sociālekonomiskajos apstākļos un starptautiskajā darba tirgū;
- īstenot tiesību nozarei raksturīgu padziļinātu zināšanu apguvi, kas nodrošina iespēju izstrādāt jaunas vai pilnveidot esošās sistēmas, un sagatavo jaunrades, pētnieciskajam un pedagoģiskajam darbam nozarē;
- veicināt personības vispusīgu attīstību, sniedzot plašas zināšanas to vēsturiskajā, ekonomiskajā, politiskajā un filozofiskajā izpratnē;
- attīstīt spēju analītiski izprast tiesības, pielietot likumus un citus normatīvos aktus;
- nodrošināt studiju procesā iespēju apgūt nepieciešamo vadoša un radoša praktiska darba pieredzi darbībai tiesību aizsardzības iestādēs, valsts un pašvaldību institūcijās un privātās uzņēmējdarbībās.

No minētā secināms, ka uzdevumi ir piemēroti izvirzītajām mērķim, proti, norādīto uzdevumu redakcija atspoguļo drīzāk ABSP mērķus un atbilst ABSP būtībai un MK noteikumu Nr. 240 4. punktam, kas cita starpā paredz nepieciešamību nodrošināt studējošiem zinātņu teorētisko zināšanu un pētniecības iemaņu apguvi.

3.4. Iegūstamais grāds un/vai profesionālā kvalifikācija

Līdz šim Universitātes īstenotās programmas absolventi varēja iegūt profesionālo bakalaura grādu tiesību zinātnē un kvalifikāciju “juriskonsults”. Taču, pamatojoties uz jomu regulējošo tiesību aktu izmaiņām, kuru ietvaros tiek likvidēta juriskonsulta kvalifikācija, Universitātei zūd tiesiskais pamats iepriekš minētas kvalifikācijas piešķiršanai. Ņemot vērā minēto, Universitāte ir pieņēmusi lēmumu veikt izmaiņas studiju programmā, pārveidojot to par akadēmisko studiju programmu.

Atbilstoši MK noteikumu Nr. 240 12. punktam bakalaura grādu – sociālo zinātņu bakalaurs – piešķir attiecīgajām zinātnēm radniecīgajā zinātņu nozaru grupā atbilstoši Latvijas izglītības klasifikācijā noteiktajām izglītības tematiskajām grupām. Universitātē iegūstamais sociālo zinātņu bakalaura grāds tiesību zinātnē norāda uz studiju programmas piederību sociālajām zinātnēm, kā arī to neatņemamai sastāvdaļai — tiesību zinātnei, līdz ar to, tas atbilst MK noteikumu Nr. 240 12. punktam.

Jāatzīmē, ka pēc akadēmisko programmu absolvēšanas netiek piešķirta profesionālā kvalifikācija, tādējādi arī šajā programmā kvalifikācijas ieguve nav iespējama.

Studējošajiem, kuri būs absolvējuši akadēmisko bakalaura studiju programmu, izpildot reflektantiem noteiktās uzņemšanas prasības, būs tiesības turpināt augstāka līmeņa studijas citu augstskolu īstenotajās maģistra studiju programmās.

4. Studiju programmas mācībspēku sastāva izmaiņas

Universitātes iesniegtajā ABSP “Tiesību zinātne” īstenošanā iesaistītā mācībspēku uzskaitījumā kopā norādīti 23 docētāji, no kuriem 18 ir amatos ievēlēti Universitātē, bet 4 norādīti kā viesdocētāji un 1 kā pētnieks. Lielākoties mācībspēkiem ir doktora grāds, un tikai 6 maģistra grāds. Pēc Universitātes iesniegtās papildinformācijas ir mainījušies 2 studiju programmā iesaistīto docētāju amati – Anatolijs Kriviņš ir apstiprināts asociētā profesora amatā un Nikolajs Jefimovs – docenta amatā.

No Universitātes 2019. gada 4. novembrī iesniegtā akadēmiskā bakalaura studiju programmā “Tiesību zinātne” īstenošanā iesaistīto docētāju saraksta izriet, ka visiem programmas mācībspēkiem ir doktora vai maģistra grāds.

No pārskata redzams, ka 13 docētājiem ir grāds tiesību zinātnē (Dr.iur. vai Mg.iur.), t.i., 56% no programmas docētājiem ir grāds atbilstošajā nozarē - tiesību zinātnē, savukārt kopējais mācībspēku ar doktora grādu (neatkarīgi no nozares, kurā tas iegūts) īpatsvars programmā sastāda 73%.

Docētāji ar grādu citās nozarēs docē tādus studiju kursus kā “Saskarsmes psiholoģija”, “Politoloģija”, “Runas māksla”, “Latvijas kultūras vēsture”, “Latvijas valsts un tiesību vēsture”, “Lietišķā informātika” u.c. Mācībspēku sastāvs atbilst normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

5. Izmaiņas studiju programmas saturā

Pieteiktās izmaiņas studiju programmas saturā tika izvērtētas atbilstoši MK noteikumu Nr. 240 noteiktajām prasībām, kā arī ņemot vērā Universitātes iesniegtos ABSP “Tiesību zinātne” studiju kursu aprakstus.

MK noteikumu Nr. 240 7. punkts nosaka, ka studiju kursi un studiju moduļi veido studiju programmu obligātās, ierobežotās izvēles un izvēles daļas. Pēc šādas struktūras ir veidoti arī izvērtējamās studiju programmas studiju plāni. Saskaņā ar MK noteikumu Nr. 240 8. punktu, bakalaura studiju programma sastāv no obligātās daļas (ne mazāk kā 50 kredītpunktu), ierobežotās izvēles daļas (ne mazāk kā 20 kredītpunktu) un izvēles daļas.

Universitātes iesniegtajos dokumentos kā **obligātās jeb A daļas** studiju kursi norādīti 30 studiju kursi, kuru kopējais apjoms veido 96 kredītpunktus. Tādējādi pilnībā tiek izpildīts MK noteikumu Nr. 240 7. punkts par A daļai noteikto minimālo kredītpunktu apjomu. Tāpat ievērots noteikums par to, ka bakalaura darba apmēram jābūt vismaz 10 kredītpunktiem. Vienlaikus jāatzīmē, ka Universitātes iesniegtajā dokumentā “Izmaiņas profesionālā bakalaura studiju programmā “Tiesību zinātne”” sadaļā “Studiju programmas saturs” (4. tabula) ir neprecīzi norādīts kopējais programmas obligātās (A) daļas studiju kursu skaits (faktiskais ir 30, norādītais 33). Līdzīgi ir arī attiecībā uz Programmas ierobežotās izvēles (B) daļā un (C) daļā esošajiem studiju kursiem.

Kopumā obligātajā daļā ietverti studiju kursi, kuros tiek apgūtas tiesību zinātnes nozares pamati, struktūra, kā arī metodoloģija, sniedzot pamatzināšanas par visām tiesību zinātnes apakšnozarēm. A daļā ietvertie studiju kursi ir līdzīgi citās Latvijas augstskolās studiju virziena “Tiesību zinātne” ietvaros īstenotajiem studiju kursiem. Tie ietver sevī pamatzināšanas un iemaņas, kas nepieciešamas juristam, un kas tiks pārbaudītas arī valsts vienotajā jurista profesionālās kvalifikācijas eksāmenā saskaņā ar 2019. gada 15. janvāra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 46 “Valsts vienotā jurista profesionālās kvalifikācijas eksāmena kārtība”.

Galvenās izmaiņas attiecībā uz A daļas kursiem ir sekojošas. No studiju programmas satura tiek izņemta kvalifikācijas prakse 26 kredītpunktu apjomā, 1 studiju darbs, 2 studiju kursi (“Tiesību filozofija” un “Projektu izstrāde un vadība”), kā arī proporcionāli samazināts kredītpunktu apjoms dažos civiltiesību studijuursos, lai ABSP “Tiesību zinātne” saturs atbilstu MK noteikumiem Nr. 240. Kredītpunktu apjoms tiek samazināts šādos studijuursos: “Saistību tiesības” (no 5 KP uz 3 KP), “Lietu tiesības” (no 4 KP uz 2 KP), “Komerctiesības” (no 4 KP uz 3 KP), “Nodokļu tiesības” (no 4 KP uz 3 KP). Jāatzīmē, ka kredītpunktu apjoms tika samazināts studijuursos, kuru ietvaros iegūtas zināšanas un kompetences tiks pārbaudītas valsts vienotā jurista profesionālās kvalifikācijas eksāmena kārtībā.

PBSP ietvaros civiltiesību apakšnozares studijuursos attiecībā pret krimināltiesību un administratīvo tiesību apakšnozari bija palielināts kredītpunktu apjoms, kas bija saistīts ar programmas profesionālo ievirzi. ABSP “Tiesību zinātne” ir vienādots abu tiesību zinātņu apakšnozaru apguves apjoms. Rezultātā tiks samazināts juriskonsulta profesijai nepieciešamo praktisko nodarbību apjoms, kas neiespaidos apgūstamo teorētisko zināšanu kvalitāti. ABSP “Tiesību zinātne” obligātajā daļā ir iekļauti studiju kursi “Civīlā aizsardzība” un “Vides aizsardzība”. Tādējādi ievērotas MK noteikumu Nr. 240 10. punktā ietvertas prasības.

Jāatzīmē, ka A daļā nav ietverts studiju kurss, kura ietvaros tiktu apgūtas zināšanas un iemaņas attiecībā uz pētniecisko darba organizāciju, kas būtu noderīgs pētniecisko darbu izstrādē. Zinātniskajai pētniecībai ir sava specifika, un attiecīgā kursa izveide akadēmiskajā programmā būtu neatsverams pienesums pētniecības kvalitātes uzlabošanai.

Piemēram, studiju kursa “Ievads studijās” kursa mērķis ir dot iespēju studentam orientēties augstākās izglītības sistēmā Latvijā, studiju procesa organizācijā Daugavpils Universitātē, izvēlētajā studiju programmā un sniegt padomu kā studēt. Papildus norādīts, ka studiju kurss nodrošina studentiem iespēju sagatavoties studijām un studējošā pētnieciskajam darbam Daugavpils Universitātes Sociālo zinātņu fakultātēs ABSP „Tiesību zinātne”. Taču, no kursa apraksta neizriet pietiekams pētnieciskās darba organizācijas apjoms ABSP. Vairākos studijuursos (piem., Valsts teorija, Latvijas valsts un tiesību vēsture utt.) ir iekļauta prasība studentiem izstrādāt inovatīvus pētnieciskus darbus. Tādēļ būtu jāizvērtē, vai viens studiju kurss, ņemot vērā šā kursa norādīto mērķi, spēj nosegt studējošo teorētisko zināšanu un pētniecības iemaņu apguvi pietiekamā apjomā. Ņemot vērā arī nosacījumu, ka studiju kurss Juridiskā metodoloģija ir programmas ierobežotās izvēles (B) daļas kurss, un daļēji arī nosedz pētniecības iemaņu apguvi.

Kopumā secināms, ka A daļas kursu klāsts un to saturs ir racionāls un nodrošina normatīvajos aktos noteikto zināšanu apguvi.

Ierobežotās izvēles (B daļas) apjomam saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 240 jābūt ne mazāk kā 20 KP. Universitātes iesniegtajā studiju plānā paredzēts, ka studējošajiem jāapgūst B daļas kurss 20 KP apjomā, un studiju kursu katalogā ietverta B daļas studiju kursu kopējais apjoms ir 20 KP.

B daļas studiju kursu īstenošana sadalīta pa semestriem. Kopumā B daļas plānojums ir loģiski strukturēts un tādējādi mazina kursu savstarpējo konkurenci. B daļa ietver tādus studiju kursus, kas sadalīti blokos:

- Tiesību nozares pamatnostādnes, principi, struktūra un metodoloģija: Komerctiesības (6. sem.) un Juridiskā metodoloģija (3. sem.).
- Tiesību nozares raksturojums un problēmas starpnozaru aspektā: Nodokļu tiesības (6. sem.), Tiesu varas institūciju tiesības (1. sem.), Vides tiesības (4. sem.) un Kriminālistikas pamati (5. sem.).
- Valodu kursi: Krievu valoda juristiem (4. sem.), Praktiskā angļu valoda (valodas funkcionālā lietojuma pilnveide) [II-Pamatlīmenis] (3. sem.), Praktiskā angļu valoda (valodas prasmju uzlabošana) [I Pamatlīmenis] (2. sem.).

Izvērtējot B daļas studiju kursu izkārtojumu pa semestriem, būtu apsverama iespēja studiju kursu Juridiskā metodoloģija, docēt agrāk nekā 3. semestrī, jo šis studiju kurss sniedz ieskatu tieši akadēmiskajā programmā būtisko iemaņu apgūšanā, piemēram, tiesību normas piemērošanas loģika, piemērojamās tiesību normas meklēšana un pārbaude, tiesību normas interpretācija, tiesību normu un principu kolīzijas utt. Tā apgūšana pirmajos semestros varētu palīdzēt studējošajiem radīt priekšstatu par juridiskās metodoloģijas būtību, kas būtu noderīgi citu studiju kursu apguvei.

Kopumā vērtējot studiju plānos ietvertos studiju kursus, secināms, ka attiecībā uz A un B daļas kursu katalogu ir izpildīts MK noteikumu Nr. 240 10. punktā ietvertais noteikums.

Brīvās izvēles (C daļas) studiju kursu piedāvājumā ietverti tādi studiju kursi kā Romiešu civiltiesības, Tiesu psihiatrija, Latīņu valoda juristiem, Kriminoloģija, Psiholoģijas pamati, Kriminālsodu izpildes tiesības, Sociālo problēmu ekonomika, Loģika, Noziedzības ekonomiskie un sociāli psiholoģiskie determinanti, Starppersonu attiecības, katrs 2 kredītpunktu apmērā.

Iepazīstoties ar studiju plāniem un, skatot tos kopsakarībā ar studiju kursu aprakstiem, redzams, ka atsevišķu studiju kursu aprakstos kā priekšzināšanas norādīti studiju kursi, kurus studējošajiem vēl nemaz nav bijusi iespēja apgūt (piemēram, studiju kursā “Starptautiskās tiesības”, kas tiek docēts 5. semestrī kā priekšzināšanas norādīts kurss “Eiropas Kopienu tiesības”, kas tiek docēts 6. semestrī. Vairākos studiju kursu aprakstos norādīts, ka priekšzināšanas nav nepieciešamas.

Tādos studijuursos, kā Juridiskā metodoloģija, Kriminoloģija, Romiešu civiltiesības utt., kā prasība kredītpunktu iegūšanai norādīts “Eksāmens ar vērtējumu ne zemāku kā 4 - "gandrīz viduvēji". Taču citos studijuursos atruna, kas ietver konkrētu vērtējumu, nav noteikta. Līdz ar to, lai studējošajiem būtu saprotamas atšķirības (ja tādas pastāv), starp “sekmīgi nokārtotu eksāmenu” un

“nokārtotu eksāmenu” kursa docētājiem būtu vēlams lietot vienotu pieeju: vai nu, norādot vienādu vērtējuma sliekšni, vai nenorādot to vispār. Studiju kursu aprakstu kontekstā būtu jāievēro vienota pieeja gan literatūras saraksta izstrādē, gan studiju kursu aprakstu veidošanā kopumā.

Izpētot studiju kursu literatūras sarakstus, konstatēts, ka piemēram, studiju kursa “Darba tiesības” aprakstā ir ietverta atsauce uz spēku zaudējušo likumu (23.03.2000.) likums “Fizisko personu datu aizsardzības likums” // Latvijas Vēstnesis, 123/124 (2034/20350, 06.04.2000.; Ziņotājs, 9, 04.05.2000.). Norādot spēku zaudējušo tiesību aktu (piem., analīzes nolūkā), būtu jānorāda arī spēkā esošais jomu regulējošais tiesību akts. Studiju kursa “Civiltiesību vispārīgie pamati” aprakstā pie “Periodika un citi informācijas avoti” ir norādītas atsauces uz neaktīviem linkiem, piemēram: Vai juridiskais subjekts ir labāks par juridisko personu <http://www.evershedsbitans.com/lat/publikacijas/publikacijas/1993/vai-juridiskais-subjekts-ir-labakspar-juridisko-personu>. Izvērtējot studiju kursu aprakstus iekļautos obligāti izmantojamās informācijas avotus un papildavotus, konstatējams, ka Universitātē nav ievērota vienota pieeja literatūras saraksta noformēšanai un atsauču sistēmai. Minētais attiecas arī uz periodikas un citu informācijas avotu noformēšanu. Vienlaikus, lai atvieglotu studiju kursu uztveramību un apgūšanu, būtu jāizvērtē studiju kursu obligātās literatūras saraksts. Piemēram, studiju kursā “Latvijas valsts un tiesību vēsture” ir norādītas 76 obligāti izmantojamās informācijas avotu vienības. Būtiski, ka minētais studiju kurss apgūstams 1. semestrī, kas var rādīt grūtības materiāla apguvē jauno studentu vidū. Ieteicams norādīt, piemēram, grāmatas nodaļu, lapaspuses, utt., ja grāmatā ietvertā informācija nav jālasa pilnā apjomā.

6. Secinājumi

Ekspertes viedoklis par plānotajām izmaiņām ir sekojošais.

1) Ņemot vērā, ka Latvijas tiesību aktos ir veikti grozījumi, saskaņā ar ko ir notikusi atteikšanās no juriskonsulta kvalifikācijas, Universitātes līdz šim īstenotā studiju programma zaudējusi aktualitāti, un tāpēc veicamas izmaiņas studiju programmā. Universitāte pieteikusi apstiprināšanai izmaiņas, kuras atzinumā iepriekš analizētas. Daļa no šīm izmaiņām ir cieši savstarpēji saistītas, piemēram, programmas veida maiņa noved pie nepieciešamības mainīt programmas kodu, nosaukumu, apjomu, piešķiramo kvalifikāciju un arī programmas saturu, ņemot vērā, ka līdz šim īstenotajam programmas veidam – profesionālajai studiju programmai un izmaiņām pieteiktajai akadēmiskajai programmai ir atšķirīgs normatīvais regulējums.

2) Pamatojoties uz veikto dokumentu izpēti un analīzi, secināms, ka pieteiktās izmaiņas atbilst spēkā esošajiem tiesību aktiem, t.i. studiju programmas veids – ABSP ir paredzēta MK noteikumos Nr. 240, un Universitātes definētie programmas mērķi un uzdevumi (kas būtu precizējami atbilstoši atzinumā norādītajam) atbilst šajos noteikumos izvirzītajiem akadēmiskās bakalaura programmas kritērijiem.

3) Pieteiktais jaunais studiju programmas kods — 43380 atbilst 2017. gada 13. jūnija Ministru kabineta noteikumiem Nr. 322 “Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju”.

4) Programmas nosaukums – akadēmiskā bakalaura studiju programma “Tiesību zinātne” ir precīzs un atspoguļo gan programmas līmeni, gan programmas saturu.

5) Studiju programmas apjoms – 120 KP atbilst MK noteikumu Nr. 240 6. punktam.

6) Studiju ilgums – pilna laika studiju formā 3 gadi atbilst MK noteikumu Nr. 240 6. punktam.

7) Iegūstamais sociālo zinātņu bakalaura grāds tiesību zinātnē norāda uz programmas piederību sociālajām zinātnēm, tai skaitā tiesību zinātnei, līdz ar to minētais grāds ir precīzi definēts, un atbilst MK noteikumu Nr. 240 12. punktam.

8) Mācībspēku sastāvs atbilst normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

9) Pieteiktās izmaiņas studiju programmas saturā kopumā atbilst MK noteikumos Nr. 240 noteiktajām prasībām. Obligātajā daļā ietverti studiju kursi, kuros tiek apgūtas tiesību zinātnes nozares pamatnostādnes, principi, struktūra un metodoloģija, sniedzot pamatzināšanas par visām tiesību zinātnes apakšnozarēm. A daļā ietvertie studiju kursi ir līdzīgi citās Latvijas augstskolās studiju virziena “Tiesību zinātne” ietvaros īstenotajiem studiju kursiem, un aptver tematiku, kura ikvienam topošajam juristam ir jāapgūst un, kuros iegūtās zināšanas tiks pārbaudītas arī valsts vienotajā jurista profesionālās kvalifikācijas eksāmenā.

Taču, lai nodrošinātu kvalitatīva satura programmas īstenošanu, pilnvērtīgu studējošo interešu ievērošanu Universitātei būtu jāveic šādi uzdevumi vai pilnveides pasākumi.

1) Regulāri jāaktualizē studiju kursu apraksti, t.sk., docētājiem uzstādot mērķi sagatavot studējošos sekmīgai studiju turpināšanai maģistra studiju programmās un jurista kvalifikācijas iegūšanai, ņemot vērā, ka saskaņā ar Latvijā akceptēto Boloņas izglītības principu (3+2), maģistra studiju programmas saturs balstīsies arī uz Universitātes ABSP apgūtajām zināšanām. Tas nozīmē, ka personām, kuras vēlēsies iegūt maģistra grādu un jurista kvalifikāciju, būs jākārtos valsts vienotais jurista kvalifikācijas eksāmens, kurš sevī ietvers arī akadēmiskā bakalaura programmā īstenoto studiju kursu tematiku.

2) Jāpārskata sniegtā informācija dokumenta “Izmaiņas profesionālā bakalaura studiju programmā “Tiesību zinātne”” sadaļā “Studiju programmas saturs” (4. tabula), kur ir neprecīzi norādīts kopējais studiju programmas obligātās (A) daļas studiju kursu skaits (faktiskais ir 30, norādītais 33). Līdzīgs trūkums ir arī attiecībā uz programmas ierobežotās izvēles (B) daļā un (C) daļā esošajiem studiju kursiem.

3) Jāpārskata studiju kursu aprakstos norādītā literatūra un atsauces uz tiesību aktiem un interneta resursiem. Piemēram, studiju kursa “Darba tiesības” aprakstā ir ietverta atsauce uz spēku zaudējušo likumu (23.03.2000. likums “Fizisko personu datu aizsardzības likums” // Latvijas Vēstnesis, 123/124 (2034/20350, 06.04.2000.; Ziņotājs, 9, 04.05.2000.). Norādot spēku zaudējušo tiesību aktu (piem., analīzes nolūkā), būtu jānorāda arī spēkā esošo jomu regulējošo tiesību aktu. Savukārt, studiju kursa “Civiltiesību vispārīgie pamati” aprakstā pie “Periodikas un citi informācijas avoti” ir norādītas atsauces uz neaktīvām interneta adresēm, piemēram: “Vai juridiskais subjekts ir labāks par juridisko personu” <http://www.evershedsbitans.com/lat/publikacijas/publikacijas/1993/vai-juridiskais-subjekts-ir-labakspar-juridisko-personu>. Nepieciešams pārskatīt studiju kursu aprakstos norādītās interneta adreses, aizstājot neaktīvās adreses ar funkcionējošām. Papildus, izvērtējot studiju kursu aprakstos iekļauto obligāti izmantojamās informācijas avotus un papildavotus, konstatējams, ka Universitātē nav ievērota vienota pieeja literatūras saraksta noformēšanā un atsauču sistēmā. Minētais attiecas arī uz periodikas un citu informācijas avotu noformēšanu. Ņemot vērā minēto, ieteicams ieviest vienotu pieeju literatūras un avotu saraksta, kā arī atsauču noformēšanā un sistēmā.

4) Lai atvieglotu studiju kursu uztveramību un apgūšanu, būtu jāizvērtē studiju kursu obligātās literatūras saraksti, norādot reāli apgūstamo literatūras un informācijas avotu skaitu, piemēram, no 10 līdz 20 vienībām, ņemot vērā studiju kursā paredzēto studējošā patstāvīgā darba stundu skaitu.

5) Jāaktualizē atsevišķos studiju kursu aprakstos norādītie literatūras avoti (jāizvērtē nepieciešamība iekļaut jaunāko literatūru studiju kursā “Darba tiesības”, “Vides tiesības”, “Krimināltiesības”, “Administratīvā procesa tiesības” utt.)

6) Atsevišķos studiju kursu aprakstos skaidrāk jānosaka prasības kredītpunktu ieguvei, t.sk., noslēguma pārbaudījuma veids un tā procentuālais īpatsvars gala atzīmes aprēķināšanā.

7) Secinājumu sadaļas 3., 4., 5., punktā minētie nosacījumi izpildāmi līdz attiecīgo studiju kursu īstenošanas uzsākšanai, savukārt ilgtermiņā, t.i. līdz studiju virziena akreditācijai, izpildāms 1., 2. un 6. punkts.

7. Rekomendācijas

Apstiprināt Universitātes īstenotajam studiju virzienam “Tiesību zinātne” atbilstošās bakalaura studiju programmas “Tiesību zinātne” pieteiktās izmaiņas:

- 7.1.1. studiju programmas nosaukumu: akadēmiskā bakalaura studiju programma “Tiesību zinātne”;
- 7.1.2. studiju programmas kodu: 43380;
- 7.1.3. studiju programmas ilgumu: pilna laika klātienes studijās – 3 gadi;
- 7.1.4. studiju programmas apjomu: 120 KP;
- 7.1.5. studiju programmas īstenošanas veidu: pilna laika studijas
- 7.1.6. iegūstamo grādu un/vai profesionālo kvalifikāciju: sociālo zinātņu bakalaura grāds tiesību zinātnē;
- 7.1.7. studiju programmas mācībspēku sastāva izmaiņas;
- 7.1.8. pieteiktās izmaiņas studiju programmas saturā.

Karina Palkova

Rīgā

2019. gada 19. novembrī